

Posudek oponentky bakalářské práce

Dita Pšeničková: „ČISTÉ A NEČISTÉ: Etnografie úklidu jedné kolejní buňky“

V Praze 6. 9. 2022.

Studentské kolejní prostředí je výborným příkladem „střetu“ různě socializovaných norem a pravidel (v rodinném prostředí), které se vážou ke konceptům čistoty/nečistoty v „domácím prostředí“. Tyto normy studenti/ky poté individuálně transformují – a to již bez dohledu a disciplinace svých rodičů. Zároveň své vlastní normy a praxe musí kolektivně a systematicky komunikovat s dalšími spolubydlícími, každodenně tedy vyjednávají hranice „nečistého“. A to vše ve specifickém období doznívající pandemie Covid-19.

Je důležité připomenout, že život na koleji je také specifickým obdobím přechodu do dospělosti. Ostatně podobně argumentují o pobytech tzv. au-pair v britských domácnostech i antropologové Zuzana Sekeráková-Búriková a Daniel Miller.

Studentka si za cíl své práce zvolila: „Tato bakalářská práce se zabývá vyjednáváním úklidu mezi čtyřmi nepříbuznými osobami ve vysokoškolské kolejní buňce jak ve společně sdílených prostorech, tak v prostorech osobních, skrze vnímání čistého a nečistého.“ (abstrakt práce)

V teoretické části práce autorka poměrně stručně (str. 3-5), ale jasně představuje stěžejní teoretické inspirace pro jejich práci – studie materiální kultury (Kopytov, Miller) a zejména již klasickou práci z oblasti symbolické antropologie antropoložky Mary Douglas „Purity and Danger“ (autorka pracovala s českým překladem práce).

Ve svém výzkumu studentka kombinuje metody auto-etnografie, zúčastněného pozorování a semi-strukturovaných rozhovorů – dokonce (vtipně) zde vložila také malý sociální experiment s tzv. octomilkami. Zde bych ráda ocenila pěknou a systematickou reflexi autorčiny vlastní pozicionality ve zkoumaném terénu, který byl i jejím vlastním dočasným domovem.

Empirická část práce je skutečně bohatá na terénní materiál. Autorka hezkým stylem akademického psaní (a to v nelehkém etnografickém žánru) představuje svůj výzkumný terén. Velice čtivým způsobem vtahuje čtenáře do zkoumaných prostorů a praxí svých participantek/ů. Práci také prospívá zahrnutí vizuálního materiálu (fotografií), které dobře ilustrují analyzované materiální objekty a praxe, které se vážou k jejich úklidu.

Kriticky bych ale hodnotila slabší interpretační práci – tedy propojení vlastních empirických dat s teoretickým a konceptuálním zázemím uvedeným v začátku bakalářské práce, týká se to tak zjevných příležitostí, jako je například interpretace dat, které popisují ukládání a přípravu jídla.

Také starší a poměrně specifické koncepty Mary Douglas jistě nevysvětlí všechno, co studentka našla v terénu. Na druhou stranu je tento „interpretační nešvar“ poměrně běžnou součástí bakalářských prací, protože interpretace dat vyžaduje již pokročilejší typ výzkumných zkušeností.

Navrhuji následující otázky k diskusi (komise nechť dle zvážení vybere pouze 2 z nich):

- a.) Jak by se studentka vypořádala s kritikou Douglas (např. od Julii Kristevy – a její abjection theory, ale studentka může vybrat i jiný kritický bod)?
- b.) Co by studentka mohla vyčíst z terénu, kdyby ho prováděla v mnohem diverzitnějším (sociokulturně, nábožensky) prostředí? Uveďte 2 příklady a využijte na jejich výklad teorie Douglas.
- c.) Jak se projevuje temporalita sdíleného studentského bydlení na zkoumaných praxích studentek (osazenstvo kolejních buněk se velice často mění každým akademickým rokem)?
- d.) Jakým způsobem „komunikuje“ sociálně konstruktivistické paradigma (představené studentkou v úvodu práce) se symbolickou (neboli také interpretativní) antropologií Mary Douglas?
- e.) Jsou praxe úklidu rámovány jako ne-práce, tedy jako součást genderově normované sociální reprodukce?

Domnívám se, že studentka právě na „zahuštěné“ (v dobrém slova smyslu v stylu Clifforda Geertz-e) empirické části předvedla, že velice dobře porozuměla „etnografickému řemeslu“ a má tudíž velice silný potenciál pokračovat v studiu sociální antropologie (jakožto specializace v oboru Antropologická studia) v magisterském stupni studia.

Vzhledem k výše uvedenému navrhuji posuzovanou bakalářskou práci hodnotit známkou
výborně (1).

Dr. Petra Ezzeddine

Katedra sociální a kulturní antropologie

FHS UK